

УМБЕРТО
ЕКО

ПРАЗЬКИЙ
ЦВИНТАР

РОМАН

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2011

2

Хто я?

24 березня 1897 року

Беручись за письмо, я ніяковію, позаяк почуваюся так, ніби оголяю душу на замовлення, — ні, на Бога! — скажімо, дослухавшись поради одного німецького єврея (чи австрійського, хоч який, зрештою, грець). Хто я? Можливо, доречніше буде розпитати мене про мої палкі захоплення, аніж про факти мого життя. Кого я кохаю? Мені не спадає на гадку жодне кохане обличчя. Певен лишень, що люблю я гарну кухню: від самої тільки назви «de La Tour d'Argent» відчуваю тремтіння по всьому тілу. Це любов?

Кого я ненавиджу? Так і кортить сказати — євреїв, одначе те, що я так сліпо корюся підмовлянням того австрійського (чи німецького) лікаря-єврея, свідчить, що я не маю геть нічого проти тих бісових євреїв.

Про євреїв я знаю лише те, що мені нарозказував дід: «То люд винятково безбожний, — наставляв мене дідусь. — Керуються вони думкою, що благополуччя має прийти вже на цьому світі, а не в іншому. Тому докладають усіх своїх зусиль, аби підкорити цей світ».

Мої дитячі роки були затьмарені їхнім приви́дом. Дід мені розповідав про очі, які невідступно за тобою слідкують, і від їхньої нещирості аж полотнієш, про слизькі посмішки, про гієнячий оскал, ті важкі, зіпсовані, здичавілі погляди, про зморшки між носом та губами, що завжди ворущаються, зборознені ненавистю, ніс, немов дзьобисько південного птаха... А очі, ох і очі... Шалені диски в очах кольору засмаженого хліба, що виказують хвору печінку, згублену трупом ненависті, витриманої вісімнадцятьма століттями; вона брижиться тисячею дрібненьких зморшок, котрі проявляються з віком, тому юдей уже у двадцять років подібний до трухлявого старця. Коли він усміхається, то мружить свої напухлі повіки так, що лишається заледве помітна щілинка — дехто казав, що то ознака їхньої хитрості, а дід уточнював — хтивості... А коли я вже доріс до того, щоб усе втямити, дідусь нагадував, що єврей — окрім того, що марнославний, як іспанець, невіглас, як хорват, жадібний, як левантієць, невдячний, як мальтієць, нахабний, як циган, замурзаний, як англієць, масний, як калмик, владний, як пруссак, лихослівний, як астієць, — через свою невиситиму хтивість є ще й перелюбником — це через обрізання у них сильніша ерекція, й через страшену диспропорцію між карликовістю статури та вмістом печеристих тіл того їхнього напівскаліченого наросту.

Про них, євреїв, я думав з ранку до ночі, роками.

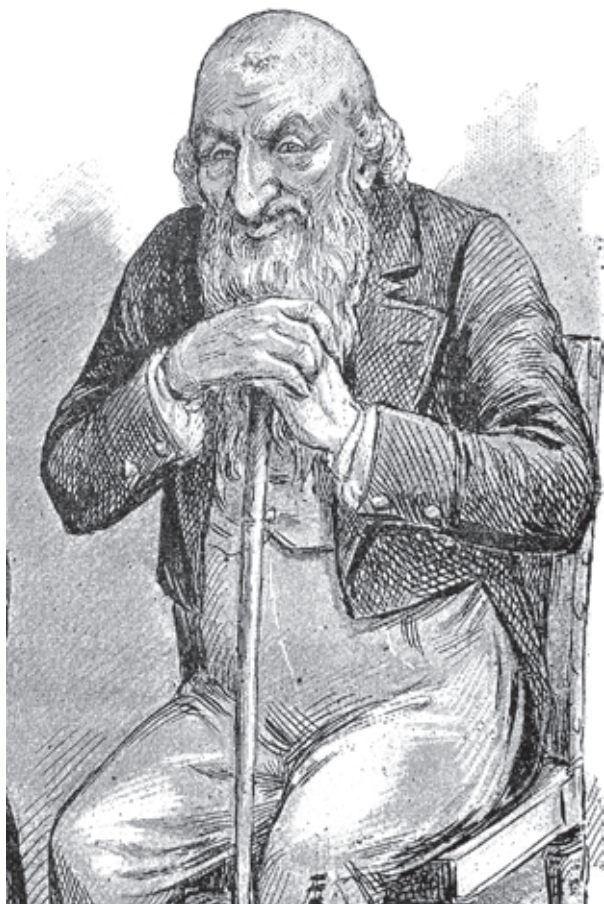
На щастя, жодного, окрім шльондрочки з туринського гетто, яку бачив ще замолоду (обмовившись з нею лише парою слів), та того австрійського (чи німецького, хай їм грець) лікаря-єврея, так і не зустрів.

Знав я тих німців, якось навіть на них працював: меншої людяності годі собі й уявити. У середньому німець виробляє фекалій удвічі більше за середньостатистичного француза. Кишкова гіперактивність шкодить активності мозкової, що є доказом їхньої фізичної неповноцінності. У часи варварських набігів германські орди завалювали все по собі незбагненними купами фекальних мас. Утім, навіть у минулі століття француз, побачивши величезні купи лайна обабіч доріг, умить розумів, що вже перетнув ельзаський кордон. Досить такого факту: німцям властивий бромгідроз¹, себто нестерпно смердючий піт; крім того, наукою доведено, що у сечі німця азоту цілих двадцять відсотків, а у представника будь-якої іншої раси — лише п'ятнадцять.

Через незмірну кількість пива та свинячих сосисок, якими він натоптується, німець живе з постійним кишковим розладом. Я зустрів їх під час єдиної моєї подорожі до Мюнхена, в одному з тих спаплюжених соборів, задимлених куривом, неначе англійський порт: смердючі від сала та смальцю, навіть парами — він та вона, — сидять, обплівши пальцями кухлі з пивом, одного з яких стало б, аби вгамувати спрагу цілого стада пахідермів², провадячи свої любовні балачки носом до носа, немов собаки, що обнюхують одне одного, з гучним грубим сміхом та своєю понурою гортанною веселістю, лискучі від жиру, який вічно вкриває їхні обличчя, руки та ноги, як олія на тілах артистів античного цирку.

¹ Наукова назва неприємного запаху поту.

² Те ж саме, що товстошкірі тварини, що населяють теплі країни.

Про них, євреїв, я думав з ранку до ночі, роками...

Вони надудлюються свого «Гейста», що означає «дух», але насправді саме цей пивний дух отупляє їх ще замолоду, тож саме цим пояснюється те, що по той бік Рейну, якщо не зважати на кілька осоружних писків та декількох віршиків про смертельну нудьгу, у мистецтві вони не зробили нічого вартісного. Про їхню музику й взагалі шкода мови: годі й казати про те могильне прокляття Вагнера, котрий хоч і розважає сьогодні французів, та, судячи з тих небагатьох речей, які я чув, не такий і популярний. Композиції того їхнього Баха геть позбавлені милозвучності, вони холодні, немов зимова ніч, а симфонії того Бетховена — то взагалі потік непристойності.

Через море пива німці не мають анінайменшого уявлення про власну брутальність, але найбільший вияв тієї вульгарності у тому, що вони не соромляться очевидного факту, що вони німці. Вони повірили ненажерливому ласолобцю монаху Лютеру (чи можна одружитися з монашкою?) лише тому, що він понівечив Біблію, переклавши Святе Письмо їхньою мовою. Хто сказав, що вони не знають міри у двох найсильніших наркотиках європейців — алкоголі та християнстві?

Вони вважають себе глибокими, бо мають невиразну мову, якій бракує ясності (як-от французькій) і якою неможливо чітко виразити те, що треба; саме через це жоден німець ніколи не може сказати те, що хоче, а тому плутає це з глибиною.

З німцями, як і з жінками, — ніколи не дійдеш суті. На превеликий жаль, цю суху мову, в якій, коли читаєш, дієсло-